

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte fredag den 24. mars 1961 kl. 12.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e .

Til stede var: Borten, Klippenvåg (for Løbak), Kjøs, Mellesmo, Finn Moe, Mathisen (for Nordahl), Kildal (for Erling Petersen), Aarvik (for Wikborg), Langhelle, Dahl, Hegna, Hønsvald, Borgen (for Vatnaland), Watnebryn og Reidar Carlsen.

Formannen: Årsaken til at jeg har sammenkalt dette møtet med meget kort varsel er at jeg i dag har fått følgende skriv fra militærkomiteens formann:

"Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite.

St. meld. nr. 28 for 1960-61.

Stortinget besluttet 9/1 1961 å sende St. meld. nr. 28 til militærkomiteen, "som forelegger utkast til innstilling om avsnitt VI for den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite før endelig innstilling avgis."

Militærkomiteens utkast til innstilling om avsnitt VI i St. meld. nr. 28 følger vedlagt.

Henrik Svensen (sign)
formann."

Og så følger da innstillingen.

Siden vi i denne komite hadde et møte i går hvor det på mange hold ble uttrykt ønske om at denne innstillingen kunne behandles så hurtig som mulig, fant jeg det riktig å sammenkalle et møte for å drøfte når innstillingen kunne behandles. Nå er der jo ikke blitt så stort fremmøte på dette møtet at vi kan fatte noe vedtak, men jeg ville bare at vi i hvert fall skulle drøfte spørsmålet. Og jeg må si at jeg hadde selv tenkt meg at vi kanskje kunne innkalle et møte til lørdag den 8. april, altså to dager før Stortinget trer sammen igjen. Jeg skal høre om noen forlanger ordet.

Hegna: Vi får vel da oversendt det utkast til innstilling som foreligger fra militærkomiteen?

Formannen: Jeg skal sørge for at det blir sendt til den utvidede utenrikskomites medlemmer, men det må jo betraktes som et fortrolig dokument.

Jeg skal bare lese det som er kommet til som nytt i sammenligning med den innstilling som vi hadde for oss i går - som ikke var noen innstilling i og for seg. Det er siste avsnitt i innstillingen:

"Komiteens medlemmer, *formannen, Bartnes, Bruu og Oddmund Hoel*, vil framheve at vårt land så langt som mulig må medvirke til at nedrustningsforhandlingene kan føre til positive resultater, og en forutsetter da en nedrustning av såvel konvensjonelle som kjernefysiske våpen.

Når det gjelder spørsmålet om lagring av atomsprenghladninger på norsk jord, er *disse medlemmer* enig med Regjeringen i at det *for tiden* ikke bør skje noen endring av de retningslinjer som har vært fulgt, men understreker Regjeringens uttalelse om at vårt land som en suveren stat, til enhver tid står fritt til å vurdere hvilke forsvarstiltak vår sikkerhet krever, og til å gjennomføre dem.

Disse medlemmer vil videre framheve nødvendigheten av at vår konvensjonelle beredskap må styrkes, og at en må være villig til å ta de økonomiske konsekvenser av dette. De viser for øvrig til de bestrebelsene som foregår i NATO's regi for å komme fram til et sterkere fellesforsvar, og som har fått full tilslutning fra norske myndigheter."

Kjøs: Jeg vil bare ha sagt i anledning av formannens antydende forslag om å innkalle komiteen til den 8. april, at jeg for mitt vedkommende - og jeg tror jeg her kan uttale meg på min gruppes vegne - ikke har noe å innvende mot det.

Watnebryn: Vi var jo litt inne på det i går, og jeg skal ikke ta opp noen ny debatt om det, men jeg synes det er veldig viktig om vi kunne komme til klarhet innenfor denne komite om hvordan vi skal betrakte det oppdrag vi har fått. Så vidt jeg ser, skal vi uttale oss om den foreløpige innstilling eller det utkast til innstilling som nå foreligger fra militærkomiteen. Det vi simpelthen skal uttale oss om, må jo være om det i denne innstillingen forekommer synspunkter, vurderinger, uttalelser, av utenrikspolitisk art som er slik at vi mener at de ikke bør forekomme, eller om det er synspunkter av utenrikspolitisk art som vi ønsker å tilføre denne innstillingen. Det må etter min oppfatning være den oppgaven vi har, og så går saken da tilbake til militærkomiteen, som avgir den endelige innstilling. Altså, det er militærkomiteen som skal avgi innstillingen. Ut fra denne vurderingen skulle ikke behandlingen her behøve å ta noen lang tid. Hvis vi rett og slett tok for oss innstillingen slik den nå foreligger, og gikk igjennom den, skulle det ikke behøve å by på noen som helst problemer som skulle nødvendiggjøre en behandling av lang varighet.

Jeg kjenner ikke til hvordan dette møtet er innkalt. Jeg fikk varsel da klokka var 2 minutter over 12, så jeg kunne ikke være her kl. 12. Men er det slik at de som ellers er medlemmer av denne komiteen, ikke er til stede i bygningen her?

Formannen: Ja.

Watnebryn: Og de er ikke på forhånd varslet om at det ville bli møte?

Formannen: Nei.

Watnebryn: Vel, vel, da er det selvfølgelig unnskyldelig. - Jeg aksepterer i hvert fall at vi kan gjøre det på den måten som formannen antydde.

Formannen: Jeg vil bare si i denne forbindelse at jeg fikk høre dette med det samme jeg kom til Stortinget i dag, men jeg fikk ikke dette offisielt før etter kl. 11, så det var ikke mulig for meg å foreta meg noe før så sent.

Borten: Jeg kom til stede først for et øyeblikk siden. Er det så at det er antydnet noe tidspunkt for nytt møte?

Formannen: Jeg sa at det ikke var mulig i og for seg å treffe noe vedtak her, men formannen har jo etter forretningsordenen fullmakt til å innkalle komiteen også utenfor sesjonene, og jeg bare antydnet, for å få reaksjonen, å sette et møte til lørdag den 8. april.

Hønsvald: Men det betyr vel ikke at innstillingen kan avgis lørdag den 8. april?

Formannen: Nei, da måtte militærkomiteen også innkalles, og det er jo noe vanskelig.

Borten: Jeg vet ikke hvor mye man har diskutert i de ti minuttene før jeg kom hit. Men jeg har tenkt litt mer på hva som måtte være hensikten med å ha dette i komiteen her, og jeg ga for så vidt uttrykk for litt av mine tanker overfor formannen på tomannshånd. Jeg har tenkt at grunnen stort sett måtte være at det i denne komiteen kan bes om opplysninger til vurdering av spørsmålet som ikke kan gis i noen annen komite i Stortinget, og vi kan også ha interesse av å tilkalle statsråder, som kan svare på ting som de ikke kan svare på i noen annen komite. Det er det som må være hensikten med å ha saken fore i denne komiteen. Det er f.eks. ting når det gjelder det som foregikk på det siste NATO-møtet i Paris, som ikke er helt klart for meg ennå. Og det er også forhold omkring hele Forsvaret, hva som egentlig foregår og hva det kan være realistisk å anta kan skje, som vi kan be om å få opplysninger om her i denne komiteen. Det er opplysninger som vi ikke kan få på annen måte og som kan ha betydning for den vurdering vi så legger til grunn for de merknader vi måtte gjøre i anledning av innstillingen. Det er det jeg har tenkt meg måtte være bakgrunnen for at saken skal behandles i denne komiteen.

Langhelle: Det er kanskje vanskelig å uttale seg på vegne av hele Presidentskapet, men for min egen del kan jeg si at når jeg foreslo at saken skulle sendes til denne komite, var det fordi den sak som det her gjelder har en så klar utenrikspolitisk side. Det er ikke bare et militært spørsmål, et forsvarsspørsmål, men det er i høy grad også et utenrikspolitisk spørsmål, og Regjeringen har jo selv påberopt seg at det er etter en samlet vurdering av de forsvarsmessige og de utenrikspolitiske momenter at den er kommet til sitt standpunkt. Da forekom det i hvert fall for meg naturlig at saken gikk til den utvidede utenrikskomite for de kommentarer som denne komite måtte ønske å gjøre. Disse kommentarer kan være ganske enkelt at man ikke har noe å bemerke, eller de kan være noe mer, hvis man

mener *det*. Men i seg selv er der ikke grunn til noen vidløftig innstilling, hvis man finner den foreliggende innstilling i orden.

Jeg vet ikke om hr. Kjøs vil føye noe til?

Kjøs: Jo, det er nettopp ut fra det samme syn jeg også har vært med på beslutningen om å sende denne saken til den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite - fordi den har en utenrikspolitisk side og fordi denne komite også alltid behandler meldingen om samarbeidet innen NATO, hvor jo også disse spørsmålene om atomvåpnene har vært sterkt fremme i diskusjonen i de senere år. Så det var naturlig at denne komite også vurderte spørsmålene i forbindelse med denne innstilling.

Jeg synes at formannen i det forrige møte ga uttrykk for den riktige oppfatning av hva det betyr at en sak som er til behandling i én komite også forelegges en annen komite - at den andre komite da må vurdere spørsmålet og avgi en uttalelse om sin oppfatning av den foreliggende innstilling.

Watnebryn: Jeg tror nok at synspunktene ikke helt faller sammen, men det er ikke noen vesensforskjell i oppfatningen så vidt jeg kan skjønne. Jeg kan også akseptere det hr. Borten sa, at hvis det i komiteen skulle være behov for å få enten forsvarsministeren eller utenriksministeren eller begge her til stede, så bør det være adgang til det, og hvis det blir spørsmål om å innkalle et møte, bør man vel da også varsle utenriksministeren og forsvarsministeren, slik at de eventuelt kan være til stede.

Men slik som denne saken forutsettes behandlet og slik som jeg har inntrykk av at den er behandlet, så har den vært gjenstand for en avveining både av utenrikspolitisk og militærpolitisk art, og gruppene har vært engasjert i den, slik at dette som jeg nå sier, nærmest er på bakgrunn av noen av de uttalelser som falt i går, idet jeg synes det er riktig at dette blir presisert for vår framtidige behandling av denne saken og eventuelt lignende saker.

Hegna: Vi har jo en del andre tilfelle hvor en sak er under behandling av to komiteer, men som regel kan man jo si at det skjer ikke parallelt i to komiteer. Det er én komite som får saken, og så blir den da forelagt en annen komite til uttalelse av en eller annen grunn. Vi har for eksempel i finanskomiteen hatt en del saker som angår økonomiske forhold på Svalbard, og på grunn av Svalbards stilling har det vært sagt ved oversendelsen at man skal forelegge utkastet for utenrikskomiteen før innstilling avgis. Vi har den generelle regel at når det gjelder spørsmål om plassering i lønnsklasse eller opprettelse av nye stillinger, skal det forelegges administrasjonskomiteen. Og jeg oppfatter det som foreligger i dette tilfelle som en lignende ting: altså slik at man ikke behandler saken parallelt i to forskjellige komiteer. Det er jo også kommet til uttrykk deri at det aldri har vært på tale at denne komite skulle velge egen ordfører for saken, så jeg synes jo at etter Stortingets oppdrag kunne man si at det var helt i samsvar med det tilfelle at denne komite da fikk oversendt utkastet og f.eks. sendte det tilbake med beskjed om at den intet

hadde å bemerke. Men selvfølgelig, hvis den har noe å bemerke, kan den anføre det, det er også klart. Og siden det er særlige spørsmål som begrunner at det er denne komite som eventuelt kan komme i betraktning, kan det heller ikke være noe å innvende mot, for så vidt som det skulle reises ønske om det, at man får anledning til å drøfte saken med noen av de statsråder som er mest engasjert på dette område. Jeg er enig i det hr. Watnebryn der sa, at det nok ville være hensiktsmessig at det da ble sagt fra til statsrådene på forhånd om møtet her, så de eventuelt kunne være til stede.

Borten: Jeg er enig, rent prinsipielt, i det hr. Watnebryn og hr. Hegna anførte når det gjelder vanlig komitearbeid og det skal foregå i flere komiteer, men med unntagelse for det særegne forhold som er involvert i denne spesielle saken, at man ikke kan drøfte den gjennom militærkomiteen, fordi militærkomiteen ikke har anledning til å få de opplysninger som den utvidede utenrikskomite kan få. Det kan være formuleringer der som betinger at en har kjennskap til ting, altså at man kan ønske å få rede på ting av hensyn til formuleringen.

Ellers er jeg stort sett enig med hr. Watnebryn og hr. Hegna, og jeg er også enig i at hvis det blir bestemt et møte, bør de statsråder som måtte formenes å ha opplysninger i anledningen innkalles på forhånd, så man sparer tid.

Med hensyn til møtedagen vil jeg si at jeg tror den er litt forkjært for mange. Selvfølgelig kan man møte med varamann, men det blir jo ikke akkurat det samme.

Formannen: Jeg er fullt oppmerksom på at det ligger noe vanskelig an, så i tilfelle det skulle bli spørsmål om å innkalle komiteen da, ville jeg på forhånd forhøre meg med medlemmene om de eventuelt kunne møte.

Flere har ikke forlangt ordet, og vi får da la det bli med dette.

Jeg vil imidlertid gjerne få nevne et spørsmål som jeg for øvrig også reiste overfor hr. Borten i går. Det er jo ikke egentlig min sak, men jeg synes nok at de medlemmer av militærkomiteen hvis uttalelse jeg leste - altså formannen, Bartnes, Bruu og Oddmund Hoel - bør se litt nærmere på siste avsnitt, hvor det står: "De viser for øvrig til de bestrebelsene som foregår i NATO's regi for å komme fram til et sterkere fellesforsvar og som har fått full tilslutning fra norske myndigheter."

Jeg har intet imot det som står der, men jeg synes det må være noe nærmere definert. For det er jo klart at så lenge dette ikke er mer presist, kan det legges alle mulige fortolkninger i det. Det vil kunne spørres: Er det ubåtene med Polaris-raketter dere tenker på? Har de norske myndigheter gitt sin tilslutning til det? Osv. Og her tenker jeg ikke bare på at det kan mistolkes her i landet, men det kan jo også mistolkes ute, og det er verre.

Borten: Jeg vet ikke - vi gjør vel ikke klokt i å begynne å diskutere realiteten i saken nå, og hvis vi skal det, avstår jeg fra å si noe. Men hvis vi skal det, må jeg bemerke noe til det formannen sa, så formannen får bestemme.

Formannen: Nei, det var ikke min hensikt at vi skulle ha noen debatt om det. Jeg ville bare henlede oppmerksomheten på at etter min oppfatning - det kan hende jeg tar feil, men etter min oppfatning kan uttalelsen mistydes.

Borgen: Jeg vil få komme litt tilbake til det formannen har vært inne på. Når det gjelder selve behandlingen, synes jeg det kan være formuleringer som kan gi grunnlag for noen overveielser, så jeg mener at en bør få anledning til å se på dette. Jeg går ut fra som en selvfølge at det som nå foreligger blir tilstillet medlemmene omgående, slik at vi kan få noen tid på oss. I den sammenheng vil jeg òg føye til at vi bør vel også se tilbake på det stoffet som foreligger, meldingen og det hele. Det er jo nå gått snart et halvt år siden meldingen ble avgitt, og det kan være andre ting nå som en trenger å tenke på i forbindelse med den alminnelige situasjon.

Formannen: Meldingen går jeg ut fra at medlemmene har.
Hvis ikke flere har noe å bemerke, er møtet hevet.

Møtet hevet kl. 12.35.